

لزوم دوستی با طبیعت و موجودات و تسبیح آنها/ علت خلقت ۱۰

آیت الله العظمی مدرس در دهمین جلسه تفسیر سوره انسان به علت خلقت موجودات زنده و تسبیح گو بودن همه آنها نسبت به خداوند، همچنین لزوم ارتباط بشر با طبیعت و موجودات زنده اشاره و به انجام کار خیر حتی کوچک توصیه کردند.
بسم رب المهدی(عج)

به گزارش پایگاه اینترنتی دست نوشته های معارفی امیرمحسن سلطان احمدی سیرجانی ([سلطان احمدی دات آی آر](#))؛ دهمین جلسه تفسیر و تدبر در قرآن آیت الله العظمی «سید محمدتقی مدرس» (دام ظلّه) مفسر تفسیر هجده جلدی "من هدی القرآن (هدایت)" بامداد امروز پنجشنبه ۲۶ اردیبهشت ماه ۱۳۹۸ برابر با دهم ماه مبارک رمضان در دفتر تهران ایشان با محوریت تفسیر آیات ۱۹ - ۲۰ - ۲۱ سوره انسان برگزار شد.

در این آیات خداوند متعال می فرماید:

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَوْا يَتَّبِعُهُمْ
حَسِبَتْ لَهُمُ لُؤْلُؤًا مَّنْثُورًا [۱۹]

و بر گرد آنان پسرانی جاودانی می گردند چون آنها را ببینی گویی که مرواریدهایی پراکنده اند (۱۹)

وَإِذَا رَأَوْا يَتَّبِعُهُمْ ثُمَّ رَأَوْا يَتَّبِعُهُمْ وَنَعِيمًا وَمَلَأَ كَبِيرًا [۲۰]

و چون بدانجا نگری [سرزمینی از] نعمت و کشوری پهناور می بینی (۲۰)

عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سُنَدُسٌ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا
أَسَاوِرًا مِّنْ فِضَّةٍ وَسَقَاءَهُمْ رِبِّسُهُمْ شَرَّابًا طَهُورًا [۲۱]

[بهشتیان را] جامه های ابریشمی سبز و دیبای ستبر در بر است و

پیرایه آنان دستبندهای سیمین است و پروردگارشان باده ای پاک به آنان می نوشاند (۲۱)

برخی موضوعات سخنان معظم له در این جلسه عبارتند: علت چرایی خلق مخلوقات توسط خدا / رابطه مخلوقات با خدا / تسبیح کردن خدا توسط همه موجودات زنده / وظیفه ما نسبت به طبیعت و حیوانات / لزوم ارتباط مثبت با طبیعت و همه موجودات زنده

اینک در ادامه مشروح بیانات معظم له تقدیم شما معارف جویان عزیز می گردد، امید که شما نیز از این طریق بهره مند از این جلسه قرآنی شوید.

بیانات معظم له به شرح زیر است:

چرا خداوند مخلوقات را خلق کرد؟

در ابتدا فقط خداوند بود و چیز دیگری نبود، بعد خداوند مخلوقات را خلق نمود. حالا علت خلقت نمودن مخلوقات چیست؟ آیا خداوند نیازی به مخلوقات داشت که آنها را خلق نمود؟ یا اگر به مخلوقات نیاز داشتت، پس چرا قبل از مخلوقات بوده است؟ حتما نه و خداوند نیازی به مخلوقات نداشته و او غنی به ذات است.

بیان خلقت مخلوقات در سوره ذاریات

پس خداوند چیزی که نسبت به مخلوقات دارد، رابطه الهی است که فقط عطا و فیض است. خداوند از مخلوقات چیزی نخواست و خداوند در آخر سوره ذاریات می فرماید: «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ؛ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا

أُرِيدُ أَنْ يَطْعَمُونَ؛ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ؛ (و جن و انس را نیا فریدم جز برای آنکه مرا بپرستند؛ از آنان هیچ روزی نمی خواهم و نمی خواهم که مرا خوراک دهند؛ خداست که خود روزی بخش نیرومند استوار است. آیات ۵۶ تا ۵۸ سوره ذاریات) خداوند خطاب به مخلوقات می فرماید: من از شما رزقی نمی خواهم، از شما عطایی نمی خواهم، من دنبال این نبودم که شما به من چیزی بدهید و اطعام کنید.

بنابراین خداوند در خلقت بشر چیزی از آنها نخواسته و می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ؛» (خداوند روزی دهنده و صاحب قوت و قدرت است. آیه ۵۸ ذاریات) و باز می فرماید: « مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يَطْعَمُونَ». (و من از آنان نه رزقی می خواهم و نه می خواهم چیزی به من بچشانند. آیه ۵۷ ذاریات) من از شما چیزی نمی خواهم، آنها بیایند از من بگیرند و طرف من بیایند، نه اینکه به من چیزی بدهند. مثلاً شما در روز روشن جایی ایستادید و نگاهی به خورشید کردید، آیا نگاه شما چیزی به خورشید اضافه کرد؟ مشخص است که خیر، در صورتی که شما چیزی هم از نور خورشید گرفتید.

اتصال مخلوقات به رحمت الهی / مخلوقات تجلی رحمت خدا و سایر اسماء الحسنی هستند

بنابراین مخلوقات در دید ما که جهان بینی اسلامی و الهی است، مخلوقات به بوی رحمت الهی و رنگ رحمت الهی متصف هستند؛ و هر مخلوقی تجلی رحمت خداست. البته مخلوقات تجلی غنی او، عزت او، و تجلی سایر اسماء الحسنی او که بصیر و علیم است، هم هستند.

رابطه مخلوقات با خدا یک رابطه اخذ و گرفتن

می توانیم از نظر کردن و تأمل کردن مخلوقات استفاده کنیم، ولی اصل این است که فیض خدا به مخلوقات رسیده و می رسد. اما رابطه مخلوقات با خدا رابطه اخذ و گرفتن است. ما و همه مخلوقات بشر در خانه خدا می رویم تا او به ما لطف کند و چیزی عطا کند.

برای روشن شدن موضوع، یک مثال ساده می زنم؛ این لامپ را که می بینید، ابتدا فکر می کنید این نور از خود این لامپ است، اما بعد کشف می کنید که نور این لامپ از سیمی است که در او الکتریسیته ایجاد می کند. پس نور این لامپ از خودش نیست و آن را از یک ژنراتور گرفته و آن ژنراتور هم اگر خورشیدی باشد، نور خود را از

خورشید گرفته است.

خوب حالا نور خورشید از کجاست؟ نور خورشید هم از انفعالاتی که در اتم او هست، بوجود آمده است و این سرعت درونی اتم ها سبب حرارت و نور خورشید شده است، تا اینجا جلو آمدیم اما از اینجا به بعد علم متوقف می شود؛ چون علم می گوید نمی دانم این حرکت درونی اتم ها از کجاست و محرک آن چیست؟ اما عقل حرکت می کند و می گوید: هیچ معلولی بدون علت نیست. پس او نیز محرکی می خواهد و آن محرک یقیناً خداوند سبحان است. پس نور خورشید هم مثل همین نور لامپ علت دارد.

در روایات آمده که در روز قیامت خورشید دو قسمت می شود، یک قسمت آن که نور است به بهشت می رود و آن قسمت دیگرش که آتش است به جهنم می رود. از این روایت استفاده می کنیم که با فرا رسیدن قیامت این نظام منظومه شمسی ما بهم می ریزد و یک نظام دیگری می شود؛ چون اگر خورشید از بین برود، دیگر بقیه سیاره ها هم نباید وجود داشته باشند.

من این را عرض می کنم، که فیض الهی را حالا که از خورشید گرفتیم؛ چون می دانیم این سیاره ها که یکی از آنها زمین است، این زمین نور خود را از خورشید کسب کرده است. پس خورشید نور دارد اما همین خورشید از خودش چیزی ندارد و این فیض الهی است که به او می رسد. البته جای این بحث در فیزیک های اتمی است؛ در فیزیک اتمی می گوید حرکت اتم چطور است؟ این حرکت از کجاست؟ اما فهمیدن آن در علم متوقف است، اما عقل می گوید باید از یک جا و منبعی باشد.

پس این که در کتاب ها نوشته و خواندیم که مخلوقات احتیاج به فیض دائم الهی دارند به نحوی که اگر فیض نباشد و خدا چیزی عطا نمی کند، در کمتر از یک لحظه همه هیچ و معدوم می شوند و هیچ هم یعنی هیچی از آن نمی ماند.

من می خواهم از کنار این بحث مسئله دیگری را استفاده کنم و مسئله این است که این مخلوقات بوی الهی دارند، رنگ الهی دارند؛ رنگ الهی هم فیض الهی است و اگر دقت کنید می بینید یک تجلی رحمت الهی است. و خداوند نیز در قرآن می فرماید: «صَبِّغَهُ مِنَ اللّٰهِ وَ مَنَّ اللهُ عَلَيْهِ مِنْ فَضْلِهِ» و «وَزَخِّنْ لَهُ عَابِدُونَ». (رنگ خدا را [که اسلام است، انتخاب کنید] و چه کسی رنگش نیکوتر از رنگ خداست؟ و ما فقط پرستش کنندگان اویم. آیه ۱۳۸ سوره بقره)

بنابراین خدا بشر را برای رحمت خلق کرده است، و در روایات و آیات نیز این موضوع آمده است و در دعای سمات نیز به این خلقت بشر برای رحمت الهی اشاره شده است.

ما تفسیر نداریم، آنچه می گویم تدبر است و قرآن واضح تر از حرفهای ما است.

تسبیح خداوند توسط همه موجودات زنده

به این جهت مخلوقات می گویم که بعد به پله پایین تر بیایم و بگوییم تمام مخلوقات زنده، حتی نباتات و جنبده ها همه آنها تسبیح خدا را می گویند. و در این باره خداوند متعال در سوره اسراء می فرماید: «تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَآتَفَقَهُمْ» (هفت آسمان و زمین و هر که در آنهاست همه به ستایش و تنزیه خدا مشغولند و موجودی نیست در عالم جز آنکه ذکرش تسبیح و ستایش حضرت اوست و لیکن شما تسبیح آنها را فهم نمیکنید. همانا او بسیار بردبار و آمرزنده است. آیه ۴۴ اسراء)

اول خداوند می فرماید آسمان ها و زمین بعد می فرماید: موجودی نیست که تسبیح مرا نکند. ما این تسبیح دیگر موجودات را نمی شنویم، چون ما زبان آنها را متوجه نمی شویم و نمی فهمیم مثلا این پرنده ای که در آسمان صدا می دهد، چه می گوید و یا این زمین و حیوانات و آسمان چه می گویند؛ حالا اگر چیزی ما نمی فهمیم، دلیل نیست که چیزی نیست.

تسبیح خداوند توسط تمام پرندگان و همه موجودات در آسمان و زمین

باز در آیه ای دیگر خداوند می فرماید: «أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرِ صَوَافَاتٍ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ»؛ (آیا ندیدی که هر کس در آسمانها و زمین است تا مرغهایی که در هوا پر گشایند همه به تسبیح و ثنای خدا مشغولند؟ و همه آنان صلاه و تسبیح خود بدانند، و خدا به هر چه کنند آگاه است. آیه ۴۱ سوره نور) در این آیه دقت کنید که می فرماید حتی پرندگان و مرغانی که در آسمان در حال حرکت هستند، تسبیح خدا را می گویند.

منظور از «صَلَاتَهُ» وَ «تَسْبِيحَهُ»

در این آیه آمده «كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَ تَسْبِيحَهُ»؛ همه به نماز و تسبیح خداوند مشغول هستند و خدا همی می داند که آنها چه می گویند. در اینجا دو کلمه نماز و تسبیح بیان شده است. تسبیح که واضح و مشخص است اما نماز در اصل دعا است و جوهر نماز رابطه ما با خدا می باشد. و کلمه صلاه به معنی ارتباط برقرار کردن با خدا است.

این مقارنه و تقارن بین کلمه «صَلَاتَهُ» وَ «تَسْبِيحَهُ» است «صَلَاتَهُ» که واضح است و این پرندگان دارند دعا می کنند و شاید بگویند: خدایا این بشر دو پا سعی دارد ما را شکار کند، پس مواظب ما باش. حتی در روایات است که اگر پرنده ای یک لحظه ذکر خدا را به جا نیاورد، نصیب شکارچی می شود.

حالا «تَسْبِيحَهُ» تقارن آن با «صَلَاتَهُ» این است که اصل تسبیح همین سبحان الله، سبحان الله است که از مهمترین اذکار ثلاثه یا اربعه است. تسبیح هم همان دعا است، وقتی می گوئیم: سبحان الله یعنی در دل می گوئیم تو خدای بی نیاز و غنی هستی پس به ما عطا کن. محتوا و عمق کلمه کلمه «تَسْبِيحَهُ» دعا است، آنجایی که خدا فرموده: «إِنَّ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ»، یعنی تمام موجودات در ارتباط مستقیم با خدا هستند که از خدا کسب فیض کنند. این نکته دقیقی است که روایات زیادی هم دارد.

لزوم ارتباط مثبت با همه موجودات زنده و طبیعت

از اینجا می خواهم به کجا بروم می خواهم به این نکته اشاره کنم که باید با این موجودات ارتباط برقرار کرد! ما باید با این موجودات زنده ای که هستند، یک رابطه مثبت برقرار کنیم، این موجودات که دشمن ما نیستند، بلکه همه مخلوقات خدا هستند و همه نیز در حال تسبیح خداوند هستند، و خدای من، خدای آنها هم هست و در روایات زیادی ربی و ربک آمده است. به این دلیل رابطه مسلمان و مومنین با طبیعت یا عالم خلقت یک رابطه نزدیک و محبانه است.

شما فرض کنید یک روزی خدا شما را به زندان بردند و در آنجا در یک چهار دیواری مختصری قرار گرفتید که با بشر، طبیعت، حیوانات، پرندگان گیاهان دیگر رابطه ای ندارد، اما بدانید هنوز یک رابطه وجود دارد و آن رابطه به همین در و دیوار زندان است. شما با همین در و دیوار زندان رابطه برقرار کنید و بگویید ای در و دیوار روز

قیامت شهادت بده که مرا مظلومانه در این مکان زندانی کردند.

حتی در مناجات های آقا امام زین العابدین(ع) آمده که حضرت می فرماید: خدایا تو وضع مرا می دانی و اینکه من آن را می گویم برای این است که شاید این در و دیوار هم بشنوند و رحم کنند و برای من دعا کنند و آمین بگویند، و تو مرا ببخشی. بنابراین مومن باید چنین ارتباطی را با طبیعت و دیگر موجودات زنده برقرار کند و همین طور برعکس این هم هست.

تفکر غلط طبیعت ستیزی بشر

متاسفانه طرز تفکر جامعیت امروز که همه جا هست و مرصوم شده است که ما را در برابر همدیگر و طبیعت قرار داده است و غالب فلاسفه صحبتی که می کنند ما را در برابر طبیعت قرار داد و در این مدت روز به روز بر این دشمنی بشر با طبیعت افزوده شد و از آن طرف دشمنی طبیعت هم با بشر زیاد شد و هر روز زلزله و سیل و امثال آن می شود، که یکی از دلایل آن این است که با طبیعت بد برخورد کردیم. خداوند نیز می فرماید: « ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ». (فساد، در خشکی و دریا بخاطر کارهایی که مردم انجام داده اند آشکار شده است؛ خدا می خواهد نتیجه بعضی از اعمالشان را به آنان بچشاند، شاید (بسوی حق) بازگردند! آیه ۴۱ سوره رم)

فردی قصد دریانوردی داشت و در جستجوی این بود که به اعماق دریا برود و ببیند در آن اعماق دریاها چه خبر هست؟ بالاخره یک دریانوردی را پیدا کرد و با او به عمق دریا پایین رفت و وقتی به آنجا رسید، دید در آن عمق دریا میلیون ها تن زباله بشر هست. حتی محققین گفتند در سال ۲۰۵۰ میلادی تعدادی از انواع جنیده ها از بین می روند و برای همیشه نابود می شود.

وظیفه ما نسبت به طبیعت

وظیفه ما نسبت به طبیعت این است که بی جهت درختان را قطع نکنیم و از بین نبریم، حیوانات را همینطور بی جهت نکشیم و در روایات نیز به این موضوع تاکید شده است و ائمه معصومین(ع) ما را توجیح کردند که به حیوانات و طبیعت احترام بگذاریم و از آنها استفاده بی رویه نکنیم. چون ما مومن و مسلمان هستیم و رابطه مومن با طبیعت یک رابطه مثبت است و در بهشت هم همین رابطه وجود دارد.

بعضی فکر می کنند، بهشت خلقتی دیگر است، اما بهشت هم خلقتی مثل دنیا است و کما اینکه در بهشت هر چیز تسبیح خدا را می گوید و مومنین زبان طبیعت را آنجا می فهمند.

خداوند می فرماید: « مَتَّكَيْنَ فِيهَا عَالَى الْأَرَْائِكِ لَا يَرَوْنَ » (در آن [بهشت] بر تختها [ی خویش] تکیه زنند. آیه ۱۳ انسان) در بهشت مومن روی یک صندلی و کرسی می نشیند و از بالای سرش پرندگانی که رد می شوند با او حرف می زنند و حتی به پرندگان به مومن می گویند ما گوشت لذیذی داریم و مرا بخو! و وقتی اهل بهشت آن پرنده را برای خوردن می خواهند، آن پرنده همچون مرغی بریان شده به سمت آنها می آید و او را می خورند، بعد دوباره آن پرنده بر میگردد و به سمت دیگر پرندگان می رود و به خود افتخار می کند و می گوید بهشتیان مرا خوردند.

و در دیگر ویژگی بهشت خداوند می فرماید: « وَدَانِيَهُمْ عَالِيَهُمْ ظِلَالُهَا وَذُلُّ لَاتٍ قُطُوفُهَا تَذَلِيلًا »؛ (و سایه [های درختان] به آنان نزدیک است و میوه [هایش] برای چیدن [رام. آیه ۱۴ انسان] وقتی مومن نشسته و به درختی نگاه می کند ولی یک میوه ای دیگر به نظرش می رسد و همین که این میوه به نظرش می رسد، شاخه این درخت به سمت دهان او حرکت می کند و همان میوه ای که تصورش را کرده بود را برای او مهیا می کند تا بخورد.

پدیدآورنده:

به قلم: امیرمحسن سلطان احمدی

www.soltanahmadi.ir